

Lahden kaupunki, Kaupunginhallitus, 11.12.2023

§ 429

Terveystarkastajan ja ympäristöterveystarkastajan virkojen perustaminen ympäristöterveyteen

4986/01.01.00.00/2023

Asian valmistelija / lisätietojen antaja

Kaupungineläinlääkäri Essi Lääkkö p. 050 559 4047

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin.

Esittelijä

Kaupunginjohtaja Mäkinen Mika

Päätösehdotus

Kaupunginhallitus päättää perustaa uuden terveystarkastajan ja uuden ympäristöterveystarkastajan viran ympäristöterveyteen 1.1.2024 alkaen.

Perusteluosa / aiempi käsittely

Asiaa on käsitelty kaupunginhallituksen kokouksessa 13.11.2023, jossa kaupunginhallitus on päättänyt palauttaa asian valmisteluun ja pyytänyt selvittämään miten tehtävät voitaisiin suorittaa nykyisellä henkilöstöllä, tarvittaessa uudelleen organisoitumalla.

Lahden kaupungin ympäristöterveys vastaa elintarvike-, terveydensuojelu-, tupakka- ja lääkelain mukaisista viranomaistehtävistä sekä eläinlääkintähuollosta ja eläinsuojelu- ja eläintautivalvonnasta Lahden kaupungin alueella. Ympäristöterveydenhuolto on ympäristöperäisten terveysriskien vähentämiseen, poistamiseen ja ehkäisemiseen tähtäävää toimintaa. Se on osa ennaltaehkäisevää perusterveydenhuoltoa, jossa riskit huomioon ottaen valvotaan viime kädessä ihmisen terveyteen vaikuttavaa

elinympäristöä. Ympäristöterveyden toiminta on arvioitu yhteiskunnan huoltovarmuuden kannalta kriittiseksi toiminnaksi.

Ympäristöterveydenhuollon viranomaistoiminnan toimintaympäristön muuttuessa ja tehtävien lisääntyessä on tarpeen tarkastella henkilöstön tehtäviä uudelleen.

Elintarvike- ja terveydensuojelulakiin vuoden 2022 alusta tullut perusmaksu, jonka tulot on hallituksen esityksessä elintarvikelaiksi (HE 3/2021) esitetty ohjattavaksi valvonnan tehostamiseen ja puuttuvien lisäresurssien hankkimiseen, jotta valvonta voitaisiin toteuttaa nykyistä kattavammin. Lisäresurssilla turvataan viranomaisen edellytyksiä ylläpitää laadukasta valvontaa. Resursseja on tarkoitus kohdentaa entistä selkeämmin niihin valvontatoimenpiteisiin, joiden vaikuttavuus on mahdollisimman hyvä. Elintarvikevalvonnan voimavarojen turvaamiseksi hallituksen esityksessä todetaan, että on erittäin tärkeää varmistaa, että kunnan ympäristöterveydenhuoltoyksikön valvonnastaan perimät maksut voidaan käyttää yksikön toiminnan kehittämiseen. Hallituksen esityksessä todetaan, että muutoksella on tarkoitus vahvistaa elintarvikevalvonnan valmentavaa roolia ja mahdollistaa nykyistä monimuotoisempi viranomaistyö. Perusmaksun tulojen kohdentamiseen otetaan kantaa myös terveydensuojelulain puolella hallituksen esityksessä (HE 140/2021): ”Terveydensuojelulain valvonnan toimintaedellytysten parantaminen mahdollistuisi, jos mainitut tulokertymät käytettäisiin kunnassa terveydensuojeluvalvontaan.” Valtakunnallisesti useilla alueilla on hallituksen esityksen ja keskusviranomaisen toiveiden mukaisesti perusmaksusta saatavat tulot on kohdennettu uusiin virkoihin valvonnan kattavuuden parantamiseksi.

Elintarviketoiminnan siirtyessä internetiin ja taloudellisen tilanteen muutokset ajavat yrityksiä kustannussäästöjen toiveissa etsimään säästöjä, jolloin voidaan ajautua hankkimaan elintarvikkeita valvonnan ulkopuolella toimivilta yrityksiltä tai harjoittamaan toimintaa riittämättömissä tiloissa tai muutoin lainsäädännön vastaisesti. Petoksellisen toiminnan havaitsemiseen ja kitkemiseen tarvitaan nykyään aikaisempaa enemmän voimavaroja. Tähän panostaminen on kuitenkin vaikuttavaa ja turvaa säästösten mukaan toimivien yritysten toimintaedellytyksiä. Valvonnassa havaittavien epäkohtien lisääntyessä niihin on varattava yhä enemmän resursseja.

Terveydensuojelulain valvonnassa kiinteistöjen korjausvelkojen myötä lisääntyneet sisäilmaongelmat sekä koko kaupungin alueella vuosittain lisääntyneet rottailmoitukset kuormittavat koko viranomaisprosessia ja vievät nykyisellään liikaa resursseja säännöllisestä valvonnasta.

Yhteiskunnallisesti tärkeä lakisääteinen häiriötilanteisiin varautuminen sekä valmiussuunnittelu korostuvat nykyisessä maailmantilanteessa. Valmiusharjoittelua olisi tärkeää pystyä toteuttamaan enemmän kuin nykyresurssit antavat myöden. Covid-19 pandemia sekä alueelle levinnyt lintuinfluenssa toivat molemmat ympäristöterveydelle uudenlaisia työtehtäviä ja lisätöitä, jollaisiin on syytä osaltaan varautua myös jatkossa.

Terveyshaittojen ennalta ehkäisemiseen ja sidosryhmäyhteistyöhön tarvitaan lisäresursseja. Aluehallintovirasto on terveydensuojeluvalvonnan arviointi- ja ohjauskäytäntinsä (2020) loppuraportissa kiinnittänyt huomiota asiaan ja esittänyt kehitettävää-osiossa: "Kaavoihin ei ole annettu lausuntoja. Aluehallintovirasto pitää tärkeänä, että terveysvalvonta on mukana lausuntojen antamisen lisäksi jo kaavojen valmisteluvaiheessa,

jotta kaavasta mahdollisesti aiheutuvat haitalliset vaikutukset elinympäristöterveyteen voidaan huomioida jo suunnittelun alkuvaiheessa.” Myös maankäyttö- ja rakennuslaki ottaa selkeästi kantaa ympäristöterveyden sektorin eli terveellisen ja turvalliseen elinympäristön huomioon ottamiseen eri kaavoitusprosesseissa.

Uusien virkojen perustamisen lähtökohtana on vuoden 2023 käyttösuunnitelman mukainen henkilöstösuunnitelma. Henkilötyövuosien lisäykset perustuvat palvelutarpeen, toimintaympäristön ja lainsäädännössä tapahtuneisiin muutoksiin sekä lisääntyneeseen työmäärään. Virkojen vaatimat palkkakustannukset on sisällytetty rakennus- ja ympäristövalvonnan vastualueen henkilöstösuunnitelmaan ja talousarvioon.

Ympäristöterveyden päällikkönä toimii kaupungineläinlääkäri, joka vastaa yksikön toiminnasta ja esihenkilötyöstä sekä vastaa myös elintarvikevalvonnasta hyväksytyissä elintarvikehuoneistoissa eli laitoksissa. Laitoskohteiden määrällä ja riskiluokituksella niiden valvontaan on varattava nykyistä enemmän resursseja. Lahden kaupungin ympäristöterveys on saanut vuonna 2022 Etelä-Suomen aluehallintovirastolta selvityspyynnön hyväksytyjen elintarvikehuoneistojen valvonnan järjestämisestä, sillä se ei ole vastannut valtakunnallista riskiluokituksen mukaista valvontatiheyttä.

Tehtäviä ei ole mahdollista saada hoidettua nykyisellä henkilöstöllä työmäärän lisääntymisen vuoksi. Uudelleen organisoituminen ei vähennä Ruokavirastolta kaupungille siirtyneiden tehtävien määrää eikä

lainsäädäntömuutoksista seuranneita lisätehtäviä kuten toimijoiden luotettavuuden selvityksiä.

Uusien virkojen myötä ympäristöterveys pystyy järjestämään toimintansa tehokkaammin ja vaikuttavammin, jolloin kuntalaisten elinympäristössä esiintyviä terveyshaittoja voidaan tehokkaammin tunnistaa, ehkäistä ja poistaa. Alueella toimivien elintarvike- ja terveydensuojelulain valvonnan piirissä olevien yritysten toimintaedellytykset paranevat, kun petoksellisen toiminnan havaitsemiseen ja kitkemiseen saadaan varattua riittävästi resurssia. Uudet virat vaikuttavat organisaatiossa myönteisesti siten, että ympäristöterveys pystyy varaamaan resurssia sidosryhmäyhteistyöhön kaupungin eri yksiköiden välillä, jolloin pystytään vaikuttamaan terveyshaittojen ennalta ehkäisyyn mahdollisimman varhaisessa vaiheessa. Esitys vaikuttaa ympäristöön siten, että ympäristöterveys pystyy lisäresurssien myötä huolehtimaan, että ympäristöön ja terveyteen vaikuttavista toimista pystytään antamaan tarvittavia lausuntoja ja sitä kautta ennalta ehkäisemään ympäristöön vaikuttaviin tekijöihin samalla, kun terveyshaittoja saadaan ennalta ehkäistyä. Päätös vaikuttaa talouteen siten, että palkkakustannukset lisääntyvät, mutta toisaalta tehokkaamman toiminnan seurauksena valvonnasta saatavat tulot myös lisääntyvät. Päätöksen myötä hallituksen esityksen mukaisesti perusmaksutulot kohdennetaan valvonnan kehittämiseen. Pitkällä aikavälillä uudet virat tehostavat ympäristöterveyden toimintaa, jolloin päätöksen taloudelliset vaikutukset jäävät kokonaisuutena lopulta vähäisiksi saavutettuihin etuihin verrattuna.

Kuntalain 87 § 2 momentin mukaan tehtävää, jossa käytetään julkista valtaa, hoidetaan virkasuhteessa. Tällaista tehtävää varten perustetaan

virka. Kaupungin hallintosäännön yhteisten henkilöstöasioiden toimivaltataulukon mukaan viran perustaa kaupunginhallitus.

Muutoksenhaku

Oikaisuvaatimus

Toimenpiteet

Ote: Henkilöstöpalvelut, Rakennus- ja ympäristövalvonnan johtaja Mika Kemppainen, Provincia Oy